

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡Qué dols es sopar entre amigas que 's comprenen y s' estiman!
—¡Y respirar als postres aquesta atmósfera de pau y fraternitat!

CRONICA

UNA ESTAMPA

Aqueixa estampa es religiosa. Porta al peu el títol següent: **SANT CLAUDI CARRILAIRE**. Es molt devota, molt suggestiva, com se diu en termes profans, y si es cert que la mortificació y 'l sufriment son dos virtuts essencialment cristianes que obran de bat á bat las portas del paradís, correspon á Sant Claudi carrilaire, la gloria de haverlas imposadas com á norma de vida á tots quants varen posarse baix la seva poderosa intercessió.

Sant Claudi era constructor y director de líneas férreas y de aquí 'l nom de carrilaire ab que ha passat al *Flos Sanctorum*. Ell va demostrar pràcticament la téssis que sostenían els mes doctes varons en ciencias eclesiásticas, aixó es: que la religió no está renyida ab los progressos materials. En va 'ls impíos tractavan de combatre aquest principi ab rahons de peu de banch, com totas las sevas. Vingué Sant Claudi, y en abono de la teoria, patentisá per medi de un experiment irrefutable, la perfecta compatibilitat entre 'l progrés material y la religió dels nostres antepassats.

¿Qué va fer—preguntarán vostés—lo gloriós Sant Claudi carrilaire?

¡Una cosa admirable!... Quan tothom se creya que las sevas líneas arribarían per un extrém á la frontera de la vehina nació y per altre cap á la capital del regne; quan se parlava de que per medi de algunas fusions y arreglos donaría á la explotació de las mateixas un desarrollo considerable, Sant Claudi, elevantse per damunt de las miserias de la terra, va realisar un projecte estupendo, colossal, miraculós: las locomotoras que fins á las horas havían relliscat per dessobre de la terra miserable, van elevarse per l' espay infinit, volant com las águilas... En una paraula: 'l carril de Sant Claudi se 'n va anar al cel.

Davant de aquest portento, una multitud inmensa de accionistas, obligacionistas y acreedores van caure de jonolls, y alsant los brassos y fits los ulls en aquell carril que vulnerant la ley fisica de la gravetat s' enfilava com un globo aerostátich y en un instant se perdía de vista, comensaren á clamar pels seus interessos compromesos, per las sevas esperansas aniquiladas...

—¡Oh!—cridavan tots á una entre gemechs y malediccions.—Aixó no está bé... Aixó es una iniquitat... Aquest carril no s' havia de moure de la terra: 'ls carrils que se 'n van al cel no 'n tornan... Y al anársen'hi se 'ns emporta 'ls nostres diners, lo benestar... la tranquilatat... lo fruyt de nostres estalvis y suadas... lo pa de las nostras familias!... ¡Es un horror!... ¡Es una infamia!...

—¡Homes sense fé!—cridava Sant Claudi.—¿Cóm es que no sabeu resignarvos, quan jo 'us dich y 'us asseguro, que si no en aquesta vida terrena y miserable, en l' altra qu' es eterna, haveu de cobrar multiplicats per mil els dividendos y 'ls cupons, per los quals tant suspiréu?... ¡Ingrats!... ¿Vos envió al cel en cos y ánima, y no m' ho agrahiu?...

—Naturalment!...—va exclamar assentint á tan consoladoras paraulas, lo primer sacerdot de Sant Claudi, lo Rdo. Tort y Martorell, gran doctor en lleys y en filosofia parda, y varó excelent, modelo de virtut y santedat.

Y al poch rato afegí:

—No cal que molesteu á Sant Claudi per res. De sobra sabréu, si sou bons cristians, que 'ls sants son sorts y muts, y per aixó 'ls fan de fusta. Després de lo que 'us ha manifestat nostre venerable patró, ja

no 'us dirá res mes. Per lo tant, si alguna cosa se 'us ocorre, veniume á trobar á mí, que jo que celebren en sos altars, tinch l' encàrrech de respóndreus y consolarvos.

Y al veure'l tan decidit y al mateix temps tan nano, alguns de aquells incréduls, van exclamar:
—Bon *nap* n' hem arrancat!

Lo gran miracle realisat pel gloriós Sant Claudi, no va pas convencer á tothom. Una societat com la dels últims del sigle XIX encenegada en lo positivisme y 'l materialisme, abunda en esperits mesquins que no saben elevarse á las puras regións del infinit. La terra vil, ls atrau y 'ls esclavisa. No pensan mes qu' en lo negoci, y en los diners. Desconeixen en absolut los consols de la santa resignació y tenen aburrida la mortificació, la penitencia y 'l dejuni. Lo dejuni sobre tot es lo que mes els desespera.

Aquests sers inferiors en lloch de cantar la alabansa de Sant Claudi carrilaire ab la mateixa tonada dels goigs de Sant Prim, van decidirse á desbotar, omplint las columnas dels periódichs de tota mena de queixas y censuras.

L' un tractava de analizar las verdaderas causas del miracle, com si 'ls miracles poguessen analisarse.

L' altre feya gran acopi de antecedents buscant en la gestió administrativa del gloriós Sant Claudi los punts débils y vulnerables, ab l' idea d' exigirli la deguda responsabilitat, com si 'ls sants, per la seva propia virtut, no escapessen á l' acció dels tribunals de justicia.

Sortían á llum insinuacions tremendas. Se deya que las líneas de la companyia, monopolizadas per una colla de aixerits, servían de base á un joch desenfrenat, aixecantse la fortuna de alguns, á expensas de la ruína del major número.

Se presentava 'l contrast entre l' accionista dirigit y l' accionista director, que mentres aquest, ab tot y no cobrar dividendos, tenía palaus suntuosos y portava una vida de príncep, l' altre pobre ni tant sols podia pagar lo lloguer de un miserable pis. ¿Cóm es possible—preguntava algú—que una mateixa causa haja pogut produhir efectes tan distints?

Se ponderava lo creixent augment de las cargas hipotecarias sobre las líneas construhidas, y per construhir: l' excessiu preu de cost de las obras en estat de realisació; la fortuna, realisada á ulls vistos per las empresas constructoras y pels seus protectors ó sigan pels homes del Consell, tot aixó autorisat per las Juntas generals pels mateixos interessats monopolizadas.

Algú fins buscava verdaderas raterías que suposava comesas en lo sistema d' explotació de las líneas, fent notar las diferencias entre 'ls bultos qu' en determinats días constan facturats en las agencias y 'ls que obran en los llibres de la companyia, lo qual, á ser exacte, implica una flagrant irregularitat.

Y, en ff, eran molts los que deyan:

—¡Qué 's presentin los llibres de la companyia!... ¡Volém examinarlos!...

—Tot, menos aixó!...—va respondre algú.

Jo ja ho veig. L' exámen minucios dels llibres de la Companyia, posaria de relleu los mérits infinits contrets per Sant Claudi carrilaire, durant lo curs de la seva llarga vida, y aixó no pot ser. La modestia dels sants ha de respectarse.

Desisteixin, donchs, los profans de una pretensió tan temeraria com ofensiva á la venerable memoria

del gloriós Sant Claudi. Conténtinse ab l' últim miracle que ha realisat, qu' es el mes gran de tots, y no mirin els anteriors que tots resultarian petits, y sense importancia.

Y tinguin en compte que 'ls llibres de la Companyia son sagrats.

¿Qué va succehir, segons diu la tradició ab lo cos de la gloriosa Santa Eularia? Senzillament que sigles enrera alguns curiosos que tractavan de veure'l, van quedar-se cegos inopinadament. ¡Quí sab si 'ls tocaria lo mateix als que tractessin de passar la vista pels llibres de la Companyia!... *Nada*: ab las cosas dels sants no s' hi poden fer bromas.

Admirém donchs, al gloriós Sant Claudi, ja que tot es petit, comparat ab la seva grandesa.

Los mateixos que 's mostran mes disgustats, prou remugan cada hú individualment; pero fins ara no han lograt posarse de acort per fer valer los séus drets, ni es fácil que s' hi posin en lo successiu. Sant Claudi, al despullarlos de bens terrenals, ha sembrat entre ells lo desconcert y l' antagonisme. Si volen ferli la guerra, haurán de férsela ells ab ells. Constituheixen, encare qu' en petit, una imatge perfecta de l' Espanya dels nostres dias.

Lo govern no té la majoria, pero mana, desangra y arruina. Lo país podria evitarho, pero no s' enten. La suma de la despreocupació y la barra produheixen la possessió del poder: la suma dels egoismes individuals donan per resultat l' impotencia. Y la severa Justicia fuig de un país ahont ja no li queda res que fer.

P- DEL O.

ESPERANT L' HORA

SONET

¡Quina angoixa Deu meu! ¡Quina frisansa!
sembla que 'l temps mitj ensopit retrassa;
fins lo rellotje que las horas tassa,
toca pausat, com demostrant racansa:
y en tant miro frenétich com s' atansa
l' hora ditxosa, y ploro sa catxassa,
y prenentm'ho molt fort (casi bé massa)
sols m' alenta 'l desitj y la esperansa.
Per fi 'l día ha vingut; ja s' engalana
mon semblant entristit: ja l' hora espero,
¿Ma ditxa portará ó mon desespero?

.....
Ja 'l venedor pregona *La Campana*.
Llegeixo y entre mí—dich baix:—Qu' ets ase—
quan veig: *J. Biscamps: no fa per casa*.

SALDONI XIMUS.

¡COSAS DE MADRIT!

Aném.... ¿Ahónt son aquests que diuen que á la vila del os únicament s' ocupan de política, de contractar empréstits y de cosas inútils y superficials? ¿Ahónt son?...

Madrid, lo centro, 'l cervell d' Espanya, l' esplendorós fanal que ilumina las obscuras sinuositats de las provincias, ha l lensat al ayre una idea magna, superbá, maravellosa; una idea que, encare que pot-

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡A la salut de totas!

—¡A la nostra amistat eterna, sincera, inquebrantable!

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—Després del xampany ¿qué millor que l' aroma d' un cigarret?
 —¡Y visca la llibertat y la independència!

ser no del tot nova, encanta tant per sa indiscutible bellesa com per sa felís oportunitat.

—¿Cóm estém?—ha dit la córt, passejant en rodó sa mirada escrutadora:—¿cóm marxa la patria?

—Jo no puch mes!—ha respost Cuba:—si una má hábil no 'm cura depressa las feridas, m' acabo, m' esco, 'm deixo anar!...

—Jo necessito grans reconstituyents—ha replicat Filipinas:—aquesta guerra m' ha deixat molt atropellada.

—Jo no puch dir faba!—ha anyadit el comer.

—Jo ja hi fet á tots!—ha declarat l' agricultura.

—Jo m' estich morint!—ha exclamat la fabricació.

—¡Animo!—ha respost llavors Madrit, impresionat per aquesta lletanía de queixas y lamentacions:—aixuguéuvos las llágrimas, estronquéu los suspirs, obríu vostres cors á l' esperança. Vaig á curar tots los mals que afligeixen á la nació.

—¿Sí?... ¿Cóm?

—Establint una escola... de tauromaquia.—

¡Eh! ¿Qué 'ls sembla? ¿Veritat que 'l cop es de mestre y que aixó ha de venir á ser com qui posa oli en un llum.

Ara que la juventut acaba de llensar en los camps de batalla la seva última gota de sanch, ara que la nació está veyent desapareixer en lo xuclador de las contribucions la seva darrera pesseta, ara, en aquests tristos y crítichs moments, se li ocorreix á Madrit obrir una escola consagrada al cultíu del art de 'n Montes y en Lagartijo.

Antiguament solía dirse: *Pa y toros.*

Avuy ho han fet mes breu: han suprimit el pa y 'ns han deixat els toros y res mes.

Madrit té rahó. ¿Quíns son els únichs que avuy se la campan ab cert desahogo? Los toreros.

Donchs, vinga establir una universitat taurina; obrim una fábrica de toreros al en gros y dotém á la patria d' un regiment de primers espasas que mantinguin aquí dins el bon humor y aumentin allá al extranjer lo renom gloriós d' aquesta terra incomparable.

Toros, toreros... ¡Aixó es lo que aquí 's necessital ¿Educar bons obrers? ¿Ensenyar agricultors? ¿Fomentar la producció y 'l treball? ... ¿Per qué?

¿Quí será tan tonto que 's resigni á guanyar vint pessetas senmanals treballant sis días com un negre, poguent guanyar cent duros cada diumenje clavant *volapiés* ó posant banderillas?

No: si 's vol bé á un jove, no se li ha de dir:

—Aquí tens una raspa: llima 'l ferro. Aquí tens un ribot: aplana la fusta...

Lo práctic, lo sensat es dirli:

—Aquí tens una espasa: ¡mata 'l toro!...

L' escola de tauromaquia de Madrit, si va endavant—que sí que hi anirá, porque aquí las ideas desbaratadas sempre prosperan—promet causar una verdadera revolució en lo modo de ser de la nació espanyola.

A la manera de las universitats, que cada any, al fi del curs, tiran al *mercat* un planter de metjens nous, d' advocats, de notaris, l' academia de tauromaquia podrá tirar cada temporada al *redondel* un

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—Are qu' estém juntas ¿coneixes aquesta lletra? Es del teu, del teu enamorat, que segons sembla també s' ha enamorat de mí.

flamant surtit d' espasas, banderillers, picadors y diestros de tota especie.

Pero ¡quína diferencia entre aquests y aquells!

Lo metje que comensa, l' advocat que debuta, ¡quánts esforços per adquirir un nom! ¡quánts amarguras pera obrirse pas y ferse una clientela!

Lo nou torero, al sortir de l' escola provehit del diploma justificatiu, ja ho trobará tot fet y preparat. Las plassas lo rebrán ab las portas obertas y las taronjas amanidas; las empresas se 'l disputarán; los cartells de las cantonadas publicarán lo seu nom ab lletres de dos pams, estampadas ab or y plata y tintas dels colors mes vius.

En *Guerrita* té ja contractadas las corridas de dos ó tres anys: En *Mazzantini* y en *Reverte* á penas si quedarán lliures de compromís á últims d' aquest sigle: l' *Algabeño* no té prou mans per matar *Veraguas*.

¿Pot demostrarse ab mes eloqüencia la necessitat d' aquesta escola de tauromaquia que la capital de la Monarquia tracta d' establir?

Madrid ha posat el dit á la llaga, ha tocat la corda sensible, ha descubert la verdadera quadratura del círcul... d' aquest círcul viciós en el qual ab tanta gracia estém revolcantnos anys há.

Cada época té 'l seu sello, 'l seu rasgo característich: 'l de l' Espanya actual ha de ser la escola madrilenya de tauromaquia.

¡A penjar las eynas! ¡á llensar los útils del treball! ¡Tothom á la cort á aprendre de torero!

No son las notas de 'n Clavé las que han de sor-

tir dels vostres llabis: no es *La Brema* ni *La Maquinista* lo qu' heu de cantar.

«Vamos á los toros
que hay corrida real;
son toros navarros,
no tienen rival...»

¡Aquesta, aquesta es *La Brema* del porvenir, la de demá!...

Esperém que l' escola de tauromaquia donará 'ls fruyts á que tan bella institució es acreedora.

Y esperém aixís mateix que si tot va bé, dintre de tres ó quatre anys, los pochos habitants que encare quedin á Espanya 's dedicarán exclussivament á dos oficis: els uns serán toreros, els altres frares.

Y, ala, aquells ¡vinga dar corridas! y aquests ¡vinga omplir las plassas!...

Perque, si no son ells los que hi van... no se pas quí deurá anarhi.

A. MARCH.

HIVERN AL COR

Ja l' hivern ha arribat
y las flors han quedat
de gebra plenas.

Ja l' hivern ha arribat
y á son pas ha deixat
feixugas penas.

Ja 'ls camps tots son nevats

LLIBRES

y 'ls pobres despullats
rígits tremolan.
Ja 'ls camps tots son nevats
y 'ls enterchs afamats
se desconsolan.

Ja venen 'ls vents forts,
la mort de vells y flors
y las nits llargas.
Ja venen els vents forts,
l'anyorament dels cors
y horas amargas.

L' hivern ve á governar
y 'l goig del benestar
se 'n va á la posta.
L' hivern ve á governar
y de ma buyda llar
se 'n ha fet hoste.

Tant punt á casa ha entrat
la mort un truch ha dat
sobre la porta.
Tant punt á casa ha entrat
ab son baf ha deixat
la mare morta.

Calíu era 'l cor méu
avants del dolor greu
qu' ara l' acora.
Calíu era 'l cor méu
y es ara un munt de neu
pel dol que plora.

¡Oh, crú hivern del dolor!
Tú si que abats el cor
y la sanch glassas.
¡Oh, crú hivern del dolor!
Tú deixas tuf de mort
per allá hont passas.

J. PUIG CASSANYAS.

EL ABUELO.—(Novela en cinco jornadas), por BENITO PÉREZ GALDÓS.—L' última producció donada á l' estampa pel primer dels novelistas espanyols pot figurar entre las millors y més inspiradas de totas quantas porta fins ara publicadas. En un altre país més il·lustrat que 'l nostre, la aparició de *El Abuelo* hauria produhit sensació, se n' haurían agotat en pochos días numerosas edicions, y per tot arreu se parlaria de una creació tan digna de ser llegida y admirada, lo mateix per son fondo humá y fundament psicológich, que per la hermosura incomparable de la seva forma.

En *El Abuelo* al igual que en *Realidad*, lo Sr. Pérez Galdós ha tingut á bé adoptar la estructura escénica y la forma dialogada. Mestre en la concepció de grans assumptos, s' hi revela aixís mateix al donárlos'hi el degut desarrollo. D' aquesta manera 'l novelista y 'l autor dramátich se fonen y 's compenentran.

Ignoro quin efecte faria *El Abuelo* posat en escena en tota la seva integritat. He llegit aquestes días que 'l gran Novelli estava disposat á representarlo, y crech sincerament qu' es avuy un dels pochos actors estrangers que poden atrevir-se á ferho. Aquí á Espanya, desgraciadament, no n' hi ha cap, que puga intentarho.

El Abuelo, á més de la pintura de un gran tipo, que dintre de la miseria material que l' abruma, sobresurt entre 'l formigueig dels demés personatjes com la personificació de la dignitat y la noblesa, es també una reivindicació genial dels sentiments humans rebelantse contra las preocupacions del llinatge y de l' herencia.

Aquell comte de Albrit que plora al seu fill, mort á causa de las liviandats de una esposa infidel, la qual té dos nenas, llegítima l' una, il·legítima l' altra; aquell comte de Albrit, ansiós de descubrir y amparar á la bona, á la pura, á la castissa tant com de rebujar á l' espúrea, y que durant tota

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡Traydora!... ¡mala amiga!... Aquestas infamias se contestan... ¡aixís!

la producció vacila, lluyta y busca per medi de una observació tenàs quina de las duas te la seva sanch, per arribar al últim á encarinyarse ab la bastarda, qu' es després de tot la que més probas li dona d' estimació sincera; aquell compte de Albrit, además de un personatge pintat ab gran vigor extern y analisat fins á lo més fondo del seu esperit, es la personificació admirable del pensament originalissim que informa la novela.

¡Cóm brilla, cóm se destaca entre 'ls demés tipos que 'l rodejan!... ¡Y quina riquesa, quina varietat de fesomías, de pensaments y de caràcters!...

Las dos nenas Nell y Dolly forman una parella encantadora. Tenen la travessura, la gracia, la frescor de la primera joventut. Riuen y ploran, y en sas imprevisions y en sos sentiments, en sos rasgos de ingenuitat y de precocitat, en la manera de presentarse taniguals quanjugan esbojarradas ab lo seu mestre, y tan distintas com una flor sense perfúm y un' altra que á dojo 'l vessa, tant bon punt lo seu cor se posa á proba, constituheixen dos creacions incomparables.

No es menos interessant l' arrogant figura de Lucrecia, la esposa infidel que pugna per mantenir sas liviandats envoltas en lo misteri. Sas magníficas escenas ab lo comte Albrit adquireixen los tons vigorosos del drama més elevat. ¡Quín relleu més extraordinari no tindrian sobre las taulas!...

Y tots los demés personatjes, aquell Senén, miserable encubridor, que prospera explotant los secrets que posseheix; aquell matrimoni, antichs masovers del comte enriquits, que pagan ab ingratitude y tota mena de mesquinesas los inmensos beneficis que reberen de son arruinat senyor; y aquell arcalde y aquella arealdesa, tan naturalisats ab las corrupcions al us del día entre 'ls que exerceixen l' autoritat per compte de las pandillas polítiques duenyas del poder; y aquell rector tan apegat als regalos de la taula y del ben viure; y aquell metje, tan desprocurat y al mateix temps tan propens á entregarse á la forsa de la corrent predominant, encare que aqueixa corrent siga térbola y enllotada; y aquella Consuelo, viuda rica tan xisosa y murmuradora; y aquella pobra Marqueza, encarnació del poble baix ab totas sas preocupacions y ab totas sas delicadesas; y aquell Pare Maroto, digne representant del monaquisme, que avuy renaix poderós, exercint son domini sobre las conciencias; y en fi, aquell infelís de Pio Coronado, sempre débil, sempre acoquinat, mártir un día de la seva dona que n' abusava cruelment, y morta aquesta víctima de las sévas fillas, verdaderas ferias, que li fan aburible la vida, fins al extrém de desitjar lo suicidi, pero faltantli valor pera consumarlo... ¡quina combinació d' elements pera produhir una serie de quadros palpitanes de vida y d' interés, exhuberants de color y de relleu, trasnutes fidels de la realitat realçada á través del temperament de un escriptor de primera forsa que es á un mateix temps filósop y artista!

Ni la forma dialogada, ni 'l cambi repetit de llochs en los quals transcorre l' acció, cansan lo mes mínim l' atenció del lector. Aquest se troba, desde las primeras escenas dintre de l' obra, identificat ab ella. Tot sovint lo novelista supleix lo que podrian ser narracions extensas ab acotacions breus, concisas, en alguna ocasió desenfadadas, y sempre de una plasticitat extraordinaria.

En una paraula: tinch per segur, y tal com ho sento vull consignarho, que *El Abuelo* á pesar de ser tan vell, farà molts anys entre las millors obras que forman l' extens catálech del ilustre novelista, gloria de la literatura nacional.

RATA SABIA.

QUADRET DE FORA

—¿Perque ploréu, Toni?
—Passo un gran disgust
¡ay jo 'm desespero!
¡ay viure no vull!
—¿Potser en Mariano,
lo vostre gerraá,
ha entrat á la quinta
y ha sortit soldat?
—Pitjor senyor Cosme.
—¿Potser la Mercé
ha caygut malalta?

—Pitjor ¡vatúa n' ell!
—¿Tal volta agonisa
la vostra muller?
—Pitjor senyor Cosme
¡molt pitjor ja ho crech!
—Y donchs, dignéu Toni,
¿perque aquest disgust?
—¿Perque aquesta tarde
¡se m' ha mort el ruch!

JUMERA.

LICEO

Se n' ha anat la Darclée... pero diuen que tornarà. Aixís siga.

Es, sens dupte, una de las grans figuras del art líric: ben pocas n' hi haurá avuy que l' igualin, cap que l' aventatji.

Ahont hi ha que veurela es en *Manon Lescaut*. ¡Quina manera mes justa de interpretar lo tipo de la protagonista! ¡Cóm lo fa viure!... ¡Quina fusió mes perfecta de la cantant y de l' actriu!... Es una delicia.

Lo públich l' aplaudeix en certs moments culminants, sobre tot en lo ters acte, al cantar la gavota y després el famós duo de Sant Sulpici, y en lo quart després de l' escena de la mort; pero l' admira sempre, y si no pica de mans continuament es per no rompre l' encís que li produheix aquell portento de distinció, de veritat y de delicadesa.

L' obra ab tot y valer molt—s' ha de dir la veritat—no va entrar en un principi en lo gust del públich; pero avuy, gracias principalment á la Darclée, no 'n voldria sentir d' altra. La cortesana Manon té seduhits als filarmónichs del Liceo.

Y no ha fet sols aquest miracle l' eminent cantant. Ella 's pot dir que ha tret de pila al tenor Gianini, artista novell y com á tal rezelós y poch segur, que després del fracás de la *Traviata* havia rescindit la contracta y ja feya la maleta per entornarse'n á Italia. Pero canta la *Manon Lescaut*, se sent contaminat de l' inspiració de la Darclée, sacut las trabas que 'l lligavan, se llença resolt, escolta aplausos... y l' empresari li diu:—Vaja, minyó, deixemnos de rescisions de contractas: vosté ja ha fet la pau ab el públich, y ja pot quedarse. Apuntis á la fulla de serveys la següent nota: «He vensut á la fiera del Liceo» que no li ha de valer poch pels efectes de la seva carrera.

En resum: las representacions de *Manon Lescaut* han de quedar com la nota brillant de la present temporada.

ROMEA

Crech que 'l Sr. Bordas s' ha equivocat escribint en prosa 'l drama *Llum del cel*. Aquell assumpto millor li hauria anat en vers. Per medi de la rima quan menos li hauria sigut mes fácil disfressar la pobresa del argument, y vestir la situació especial de un dels principals personatjes que en realitat resulta desairada en grau superlatiu.

Prescindint de l' acció bastant aixerida que paralelament ab la principal y sense 'l menor enllás ab ella 's desenvolupa entre 'ls masovers de una masía, lo drama queda reduhit á lo següent:

Una familia acomodada recullí á una nena órfana, á l' edat de dos anys, pujantla y educantla com á filla propia, de tal manera qu' ella 's creu serho, puig per un capritxo inexplicable, may li han dit que sos pares verdaders, personas honradas encare que pobras, moriren deixantla en l' abandono.

Demetria, donchs, se creu filla de sos pares adoptius.

Lo pare adoptiu enviuda, quan la noya s' ha anat fent gran. Un jove la coneix, se n' enamora, demana per tenirhi relacions, lo pare adoptiu hi accedeix, pero després de accedirhi, tot de un plegat, no sé si incitat per l' exemple dels dos joves enamorats, sent encendre's en son cor un amor boig, irresistible per la nena que sempre l' ha tingut per pare.

En tal situació concebeix pel seu rival odi y despreci, está sempre morriós, mal humorat, fa fonedissos los rams de flors que la nena guarda pel seu nuvi, y acaba per de-

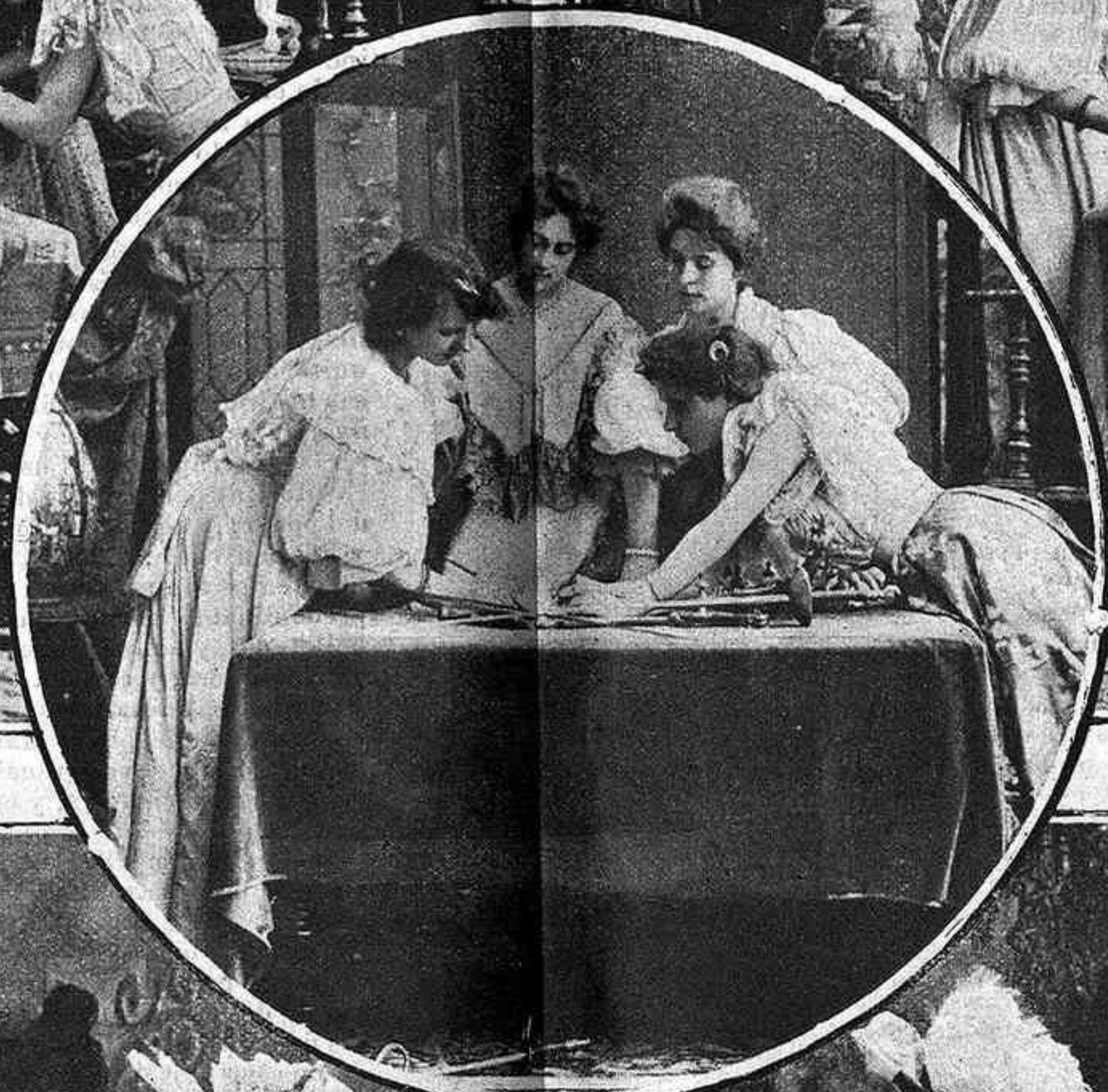
UN DESAFÍO ENTRE DONAS

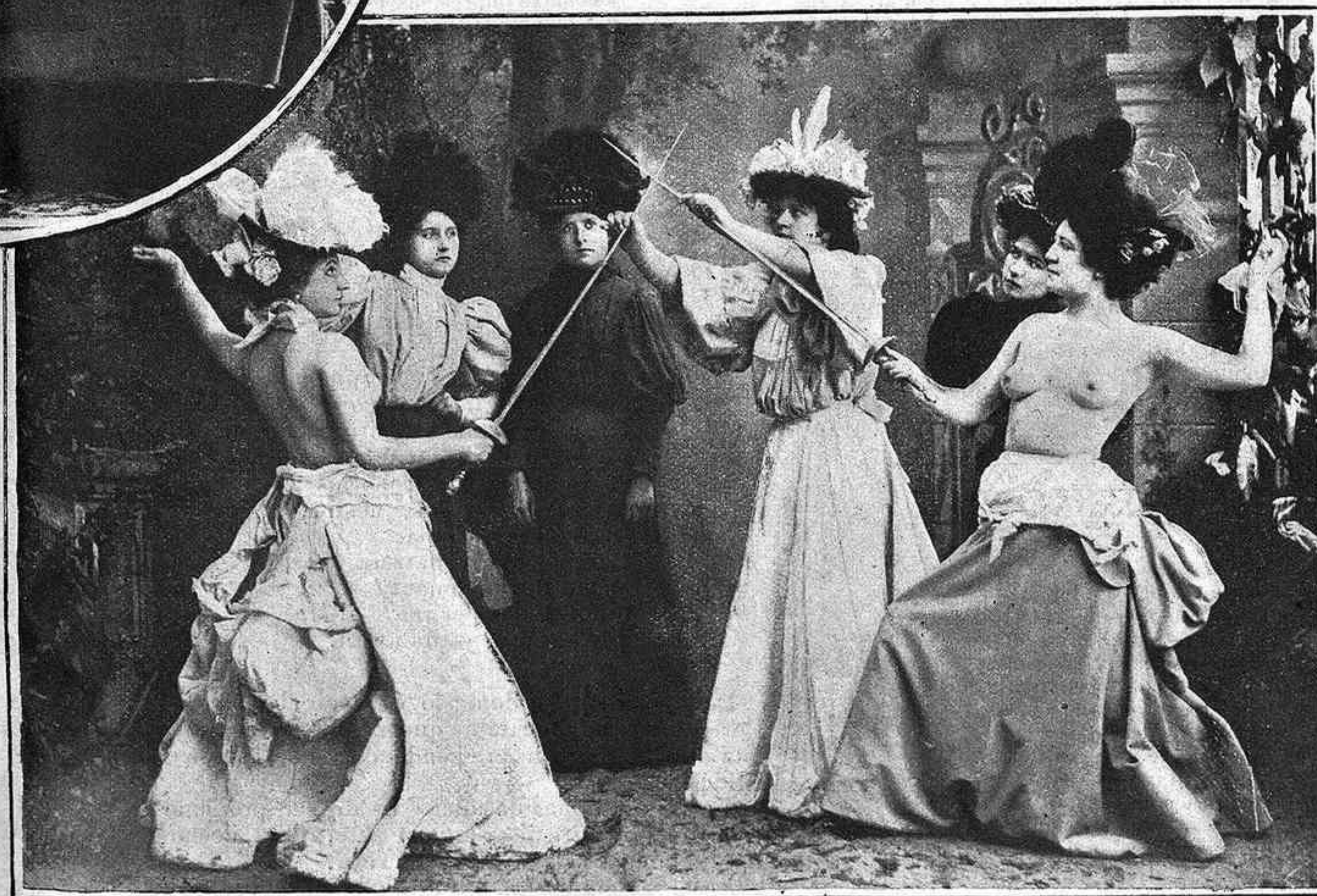
—¿Ja sabs lo que has fet? ¿Ja ho sabs?

¿Es dir que 'l desafió es inevitable?

—Bonas armas!...
—Oh! Mentres tinguin punta, totes son bonas.

—¿Quedém, donchs...
—A primera sanch, y á las set en punt.

—¿En guardia... y serenitat!
—¡A la una!... ¡A las dugas!

sairar, sense com va ni com costa, al jove Marcelo, qu' en va li demana explicacions.

Per últim tot se va aclarint. Lo pobre senyor fa confident a un seu amic metje, dels seus pesars amorosos: lo metje ho conta a n' en Marcelo; en Marcelo ho revela a la Demetria, y aixís, passantse la mona, es a dir dihentse l' un a l' altre una cosa que l' públich ja la sab desde un principi, transcorre tot lo segon acte.

Naturalment, desde aquest punt la situació de la Demetria dintre de la casa d' un home a qui ella tenia per pare y que no es mes que un enamorat, resulta una mica compromesa. En Marcelo, a qui segueix estimant, fa 'ls preparatius necessaris per tréurela de tan perillosa companyia mentres disposa 'l casament, y llavors l' altre pugna en vá porque 's quedi a casa séva compromentse a respectarla, com l' ha respectada sempre. Y no podentho lograr, crusan per son cervell funestas ideas de suicidi.

Se fica en una cambra immediata, y quan s' espera que 's clavará un tiro, torna a sortir, y declara que renuncia a tots els béns, fent d' ells donació a la Demetria, decidit a retirar-se del mon, a ferse frare. Aquesta es la llum del Cel.

D' aquest senzill bosqueig de l' obra, ja haurán observat que no 'n ressurt cap situació dramática. No hi ha donchs drama. No hi ha tampoch emoció.

Algunas escenas cómicas, ben trassadas, amenisan l' arides monótona de una acció tan pobre, si 'l nom d' acció mereix un conjunt de fets sense casi moviment, ni arranch de passió.

L' execució no passá de regular, y l' autor sigué cridat a las taulas al final dels actes.

Un comentari graciós vaig sentir en lo saló de descans:

—La inverossimilitut més grossa de *Llum del Cel* es que D. Albert, després de renunciar lo seu patrimoni, 's fassi frare. ¿Y saben perquè? Perque no trobará cap convent que l' admeti... Un home que fa donació dels seus béns no serveix per frare del sigle XIX.

CATALUNYA

La revista *Fotografias animadas* refundició de *El arca de Noé*, ha sigut aplaudida y continúa representantse ab éxit. Aquest es degut principalment a la música de 'n Chueca, qu' es molt aixerida, fácil y de carácter popular. Algunas pessas novas donan reals a la refundició. Entre las que mereixen principalment l' aplauso del públich s' hi contan un valz, una cansó corejada que canta ab molta gracia 'l Sr. León y unas coplas corejadas també.

En resúm: *Fotografias animadas* fa molt bon costat a las produccions que figuran actualment en lo sustanciós programa del favorecut teatro.

Obra en porta: *Los rancheros*.

EN LOS DEMÉS TEATROS.

No hi ha novetat.

La companyia del *Tivoli* ha acabat los seus compromisos.

Igual que la que treballava al Gran-vía, ahont per demá dissapte está anunciat lo debut de una de nova sarsuela y ópera espanyola.

N. N. N.

REFLEXIONS

¡T' has casat! ¿Y 'm dius aixó donant probas d' alegria?

¡Home, qualsevol diria que has fet una bona acció!

Potser si que t' has pensat que al saberho 'm vindrán ganas de fer tocar las campanas per el téu cambi d' estat.

Jo quan te veig tan content y que cantas y que rius, de creure'm dónas motius que has perdut l' enteniment; ó bé del mon aburrit buscant modo de matarte has calculat suicidarte passant de solté a marit.

En aquest cas, haig de dirho estant cansat de la vida per acabar desseguida es millor clavar-se un tiro, y no passar tants fatichs y una vida de torment; perque 'l seté sagrament es una mort a pessichs.

Ara si es que t' has casat per ser sant mártir després es altre cosa; fés, fés que aixís es molt ben pensat; y no ho pots tenir milló per lográ 'l desitjat fi; la dona será 'l butxi, la sogra la inquisició, y si ab aquests *elements* no passas prou amarguras afegeixhi las crituras y si vols tots els parents, las visitas del cosí, pocas ganancias, molts gastos, y pel cap tirarte 'ls trastos tarde, vespre y dematí. Aixís pots anar vivint, y no matant a la dona, ja tens feyna per estona per anarte entretenint, y ab tantas calamitats, al portarte al cementiri haurás passat mes martiri que tots els mártirs plegats. Ja veus que tot t' ho he dit ara perque no 't vinga de nou; per la meva part, jo prou t' he parlat igual que un pare, perque l mal no té remey, y t' ho dich ab molta pena; el matrimoni es cadena que no pot rompre la lley

.....
Jo m' he casat tres vegadas no més per poder fer probas y coneixe impresions novas per olvidar las passadas, y avuy que tinch experiencia si la dona se 'm moria potsé encare 'm casaria tan sols per fer penitencia.

LLUIS C. CALICÓ.

¿Será veritat lo que han dit alguns periódichs? Sembla que al Estat li ha fet goig l' edifici de 'la Llotja, havent manifestat lo desitj de apropiarse'l. Poch ha de costarli realisar aquesta idea. L' Estat fa ab els edificis lo que 'ls Tenorios ab las noyas guapas: se 'n enamora y 'ls seqüestra.

Y qui tinga res per reclamar ja li pot aná al darrera ab un fioviol sonant, que l' Estat per res s' altera, y avant diu, y tira avant.

De moment ja ha donat lo desauci al Colegi de Corredors reals de cambis que desde temps inmemorial ocupavan unas dependencias dels baixos del edifici.

Y com per donar desauci s' ha de ser propietari, ergo l' Estat al realisar aquest acte, ve a declarar implicitament que la Llotja es séva.

Ab lo mateix dret... ó tort... ó lo que vulguin anirà expulsant a las demés entitats qu' en l' edifici s'

albergan, inclús als comerciants que cada tarde 's reuneixen en lo gran saló de contractacions, y quan aixó haja lograt no tindrà res d'extrany que se 'l puleixi á pública subasta.

Per quan vingui aquest cas jojo Sr. Girona, que de gangas com aquesta no 'n passen gaires!... A la Llotja s'hi podrien enquistar una infinitat de pisos de lloguer.

*
* *

Sembla mentida lo que passa á Barcelona. No sembla sino un país conquistat, per la desevoltura ab que l'Estat s'ho fa seu tot.

L'Estat va apoderarse de las murallas y 'ls gla-cis; l'Estat reté las Dressanas; l'Estat va ena-genar l'antich Palau Real, que havia sigut lo Pallol del pá, propietat del municipi barceloní; l'Estat avuy pretén la Llotja.

¿Pero la Llotja no sigué construhida y pagada pel comers?

Induptablement.

No obstant, l'Estat es capás de dir:—Fugin ho-mes: ¿quí parla avuy del comers? ¿Si sabré jo qu'es difunt, quan jo mateix vaig matarlo!... Y mort ell, jo soch l'heréu. La Llotja es meva.

Per fi *El Diluvi* ha aprofitat l'ocasió per fer veu-re que atacava á la Companyia de Fransa.

Per ferho veure no mes.

La ocasió li ha proporcionat un descarrilament que va haverhi l'altre día entre Sils y l'Empalme. Ab tal motiu 's va treure el carmetlo de la boca, pe-ra dir:

«...resultará que la omnipotente Empresa ferro-carrilera, que *recientemente ha suspendido los pa-gos arruinando á los confiados obligacionistas*, dispone también á su antojo de la vida de los pasa-jeros que viajan por sus líneas, etc., etc.»

Ni un concepte, ni una paraula mes per lo que respecta á la escandalosa suspensió de pagos, qu'es avuy el tema de las conversas de tot Catalunya.

Aixó no es un diluvi, ni una tempestat, ni un xá-fech, ni una plujeta de xim-xim... es una trista go-teta y encare llansada de rellisquentas.

Pero 'l net de D.ª Salvadora, en certs cassos de compromís, imita al bisbe D. Jaume, y diu:—Xu-blem, xuclem!

Ha mort lo toro que 'l día 26 del passat desem-bre va lluytar ab el tigre *Céssar*.

Ja varem dir oportunament, que 'l tigre havia mort de canguelo.

Y si ara 'm preguntan de que pot haver mort el toro, salvant lo parer dels veterinaris, els diré que també ha mort del mateix mal.

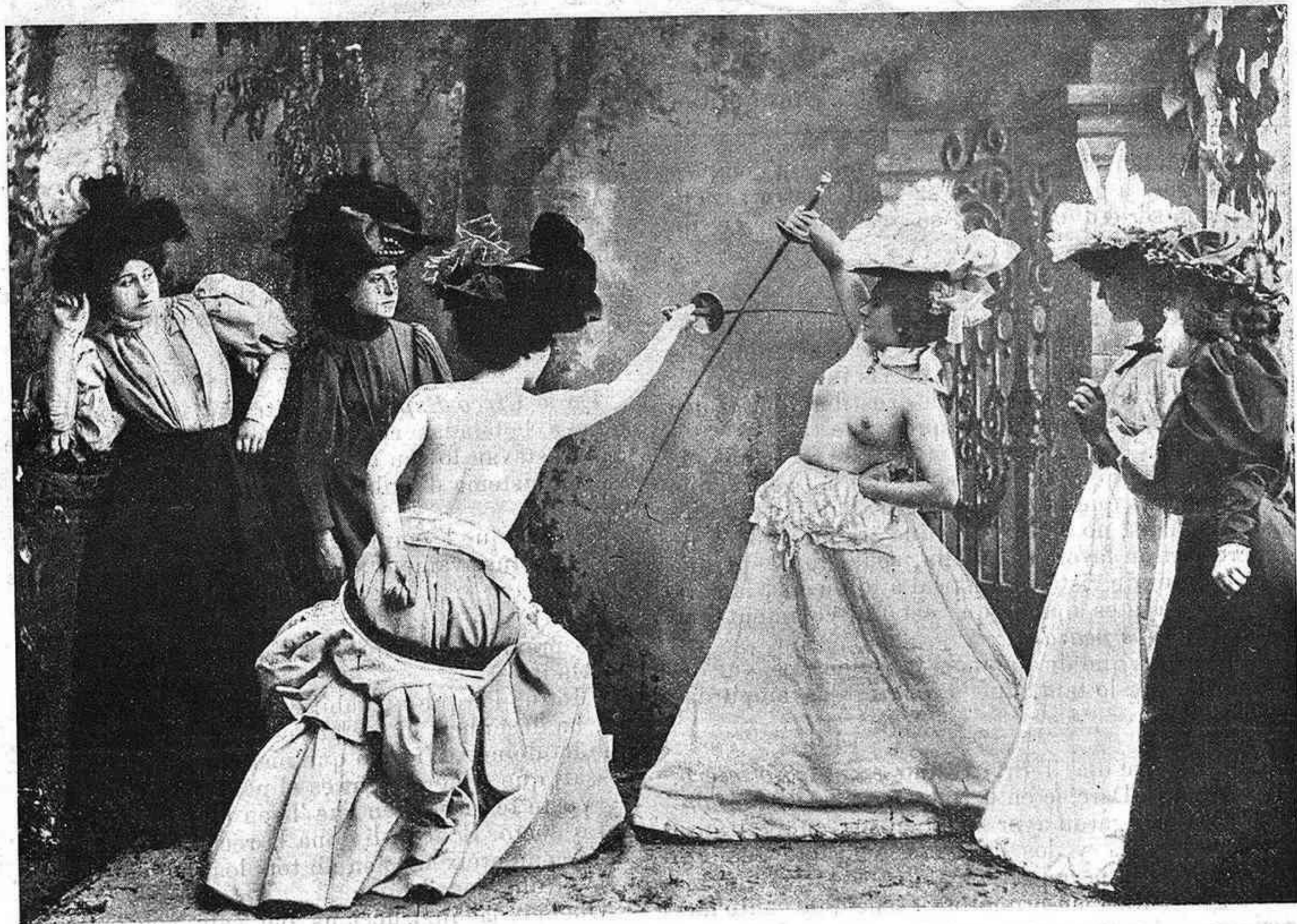
Va veure que 'l tigre s'arronsava al davant d'ell, y va morir espantat de la seva propia sombra.

¡Bé per l'*Orfeo catalá!*

Lo concert del diumenje á la tarde, en lo qual s'estrenaren algunas pessas novas, demostrá que 'ls coristas de 'n Millet han arribat á un grau de per-fecció insuperable, per la manera exquisida ab qu'emiteixen la veu y pel sentiment y 'l colorit que sa-ben imprimir á la música que interpretan.

Tots los números del programa sigueren acullits

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡A veure qui 's queda ab eli!
—¡A veure!... No tardarém en saberho...

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡Al cor!

—¡Sí!... ¡Aquí hi tinch grabada la seva imatge!

ab grans aplausos, per la concurrència qu' omplena de gom a gom l' ampla sala del Teatro Líric.

Aquella serie d' ovacions, se resolgueren en un inmens triunfo.

**

Pero l' *Orfeo* á mes de un treball artístich ha realisat una obra benéfica, que ha de serli agrahida pels pobles del Ampurdá víctimas de las inundacions.

En una safata colocada en lo vestíbul del teatro se recullí una cantitat no despreciable.

Bó es que 'ls amants de la música se recordin dels infortunats ampurdanesos, sobre tot al veure que 'ls industrials que tan espléndits s' han mostrat ab los valencians, no han tingut fins ara un arranch de generositat en favor de aquells, sens dupte perque baix lo punt de vista industrial á lo menos, la caritat ben entesa es aquella qu' está directament enllassada ab *los pedidos*.

Ja es sabut que de Valencia 'n venen mes que del Ampurdá: per lo tant, que 's penjin los ampurdanesos!

Deya l' altre día 'l Sr. Bruno en *El Noticiero*, parlant de la Darclée en la representació de *Manón*:

«Se le prodigaron ayer los aplausos en el transcurso de la obra y los *couplets* del acto tercero, cuya música la permite lucir todos los esplendores de su garganta y su primorosa escuela de canto merecieron el *bis tres veces*, etc.»

A un costat la sintáxis que per cert resulta una

mica *bruna*, lo que canta *Manon* en l' acte tercer no son *couplets* sino una preciosa gavota.

Y en quant á alló de «merecer el *bis tres veces*», no deixa de ser graciós, perque si *bis* en llatí vol dir *dos vegadas*, el *bis tres veces* significa un disbarat capás de fer perdre 'ls comptes al mes pintat matemátich.

En lo *Circo Espanyol* l' altra nit la *claque* vá girarse á bofetadas contra alguns espectadors, que manifestavan lo seu desagrado.

Nou sistema d' aplaudir: sobre las galdas del públich.

Bó será que l' empresa del Circo Espanyol se dediqui exclussivament á l' explotació de las operetas *bufas*.

La premsa estrangera ve aquests días molt alborotada.

¿Motiu? Perque un sabi, 'l doctor Schenk, de Viena, ha descubert el secret pera donar á la criatura que ha de neixe 'l sexo que mes convingui al interessat, que generalment es el pare de la criatura.

¿Vosté te interés en que 'l seu fill sigui nen?

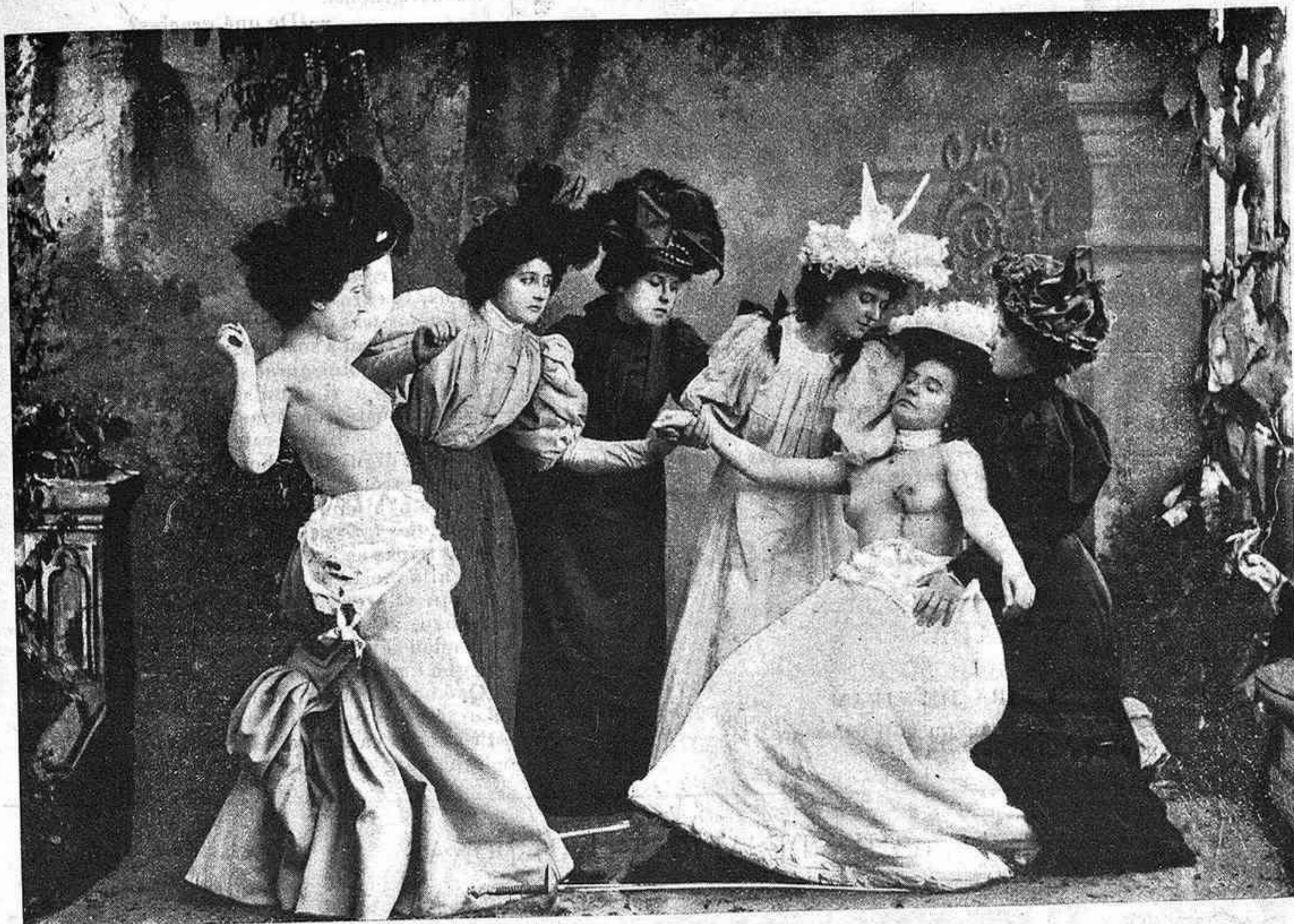
Lo doctor Schenk li dona la recepta, y al ser l' hora compareix un nen ab tots los requisits legals.

¿Vol una nena?

Obeheix las instruccions del sabi vienés, y reb una mossa com una casa.

Suposant que tot aixó siga veritat, no crech que

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—¡¡Sanch!!
—¡Als nostres brassos!... ¡Pobre amiga!...

n' hi haja per entussiasmar á la premsa d' aquesta manera.

¿Produhir lo sexo á voluntat? ¿Profetisar si lo que vindrá serà noy ó noya?

A Europa hi ha un govern que tres mesos avants de las eleccions, ja sab quins diputats sortiran de l' urna, cóm se dirán y quín color polítich tindrán.

¡Y aixó que las eleccions se fan pel sufragi universal, lliure y expontani!...

¿Qué ho duptan?

Poden preguntarho á n' en Sagasta, que de segur sab quín país vull dir.

Anda, salero!...

De Málaga:

«Jugant un nen de poch anys ab una pistola carregada, sortí 'l tiro y tocá á una germaneta seva, deixantla morta.»

De Sant Climent de Llobregat:

«Jugant varias criaturas ab una escopeta carregada, l' arma 's dispará matant á dos nens de 2 y 10 anys respectivament.»

Tot aixó en l' espay de tres ó quatre días.

Mentres hi haja pares de certa naturalesa ó mentres la lley no exigeixi estreta responsabilitat al verdader causant de las desgracias, lo millor modo de comentar aquestas noticias es dir senzillament:

«Se continuarà en lo próxim número.»

Decididament, aquest bon senyor Donadú es un home infatigable.

No hi ha día que 'ls periódichs no hajan de donar compte d' alguna reunió presidida per ell.

Y si no presidida del tot, vice-presidida, ó vocalizada, ó secretariada pel doctor Donadú.

Perque, ja ho haurán notat; es impossible trobar junta ó comissió de carácter beato en la que 'l bon senyor no hi figuri com á secretari, ó president, ó vice-president, ó quan menos vocal.

Nada; que s' ha colocat á l' altura de 'n Plaza.

Se m' ocorreix una idea.

Ara que la Junta organitzadora del Carnaval obra un concurs de *farols* ¿per qué no hi pren part lo senyor Donadú?

Me sembla que se 'n portaria un premi.

¡Farol mes monumental qu' ell!...

Diu un periódich de Cádiz:

«Sembla que al convent de Chipiona, á mes d' haverhi cent cinquanta frares, hi ha també cent cinquanta carrabinas...»

¡Carrabina per barba!...

Ja ho diu l' Evangeli:

«Estimévos los uns als altres...»

Y procuréu tenir á má una bona carrabina.

Conversa cassada al vol dimars á la tarde.

—¿Aixó es l' inauguració de las missions?

—Així ho diuen.

—¿Deuen anar dedicadas als católichs?

—Naturalment.

—¿Pero, per qué en lloch de venir las missions

aquí, no van als païssos habitats per salvatjes?

—¡Quí sabl... Potser creuen que 'ls d' aquí ho necessitan mes.

Un borrarxo de professió tot de un plegat va deixar lo vici que 'l tiranisava.

Y justificava la seva resolució, dibhent:

—Si he cobrat tal horror al beure, es perque quan me 'n anava á casa una mica xirlis, en lloch de una sogra que tinch ne veyá dugas!

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADAS.—*Ex-tra-or-di-na-ri-a.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Se-ra-fi.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Casta—Casat—Tacas.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Barcelona á la vista.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Pierola.*
- 6.ª GEROGLÍFICH ILUSTRAT.—*Tant ab las cartas com ab las lleys no sempre 'ls trunfos solen sé 'ls reys.*

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

EN LA FIRA DE VIRAM

—¿Vol comprarme un gall ben maco?
Vingui, qu' aixó es regalat:

sospésil... ¿eh?... ¿qué li sembla?...

no se 'n troba un altre igual.

—Bueno, gracias.

—¿De qué gracias?

—¿No m' ha dit qu' es regalat?...

—¡Ay santa Lluçia gloriosa!

Fúgim, fúgim del davant;

qu' es-cínch quart bro hu-invers-quinta

—Be vaja, digui: ¿quánt val?

—¿Que vol que li diga l' últim?

—Sí, filla, sí.

—Donchs veurá.

Val tretze pelás y mitja.

—Vosté si que me la fa-

ria tersa-gar ben cara;

¡redians, la carn de gall!

—M' hu-dos-ters que digui aixó.

Vull que 'l torni á sospesar:

fa més de un quint-quint senyora.

—¡Ay bon Deu; si es un secall!

—Veyám, vosté quánt me 'n dona?

—Jo n' hi dono divuyt rals.

—Está bé; digui allá ahont viu

que li portaré plomat.

—Encare n' hi dono massa.

—Toqui dos-tercera aviat,

que las tripas se 'm regiran...

¡Vagi allá morta de fam!

A n' aquest preu ni ab tres-dos-ta

se troban. ¿Qué s' ha pensat?...

Vaja adeu... mitja senyora.

—Si que amigo está total.

—¿Qué no ho coneix, malehit siga,

qu' aixó no es cap bacallá?...

—Pro ahont va á pará, ab tan preu!

—Jo no vaig en lloch ¿hu sab?

UN DESAFÍO ENTRE DONAS

—No será rés... Una lleugera ferida...

—¡Ja obra 'ls ulls! ...

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

CÓRDOBA

POR

D. FRANCISCO ALCÁNTARA

TOMO 56 DE LA

◆ **COLECCIÓN DIAMANTE** ◆

Precio 2 reales.

Próximamente aparecerá el tomo 57 de la Colección Diamante, titulado: **COSAS MÍAS**, por D. Joaquín Dicenta.

Obra nueva de **JULIO VERNE**

EL ESFINGE DE LOS HIELOS

La obra consta de tres partes.

Ptas. 3.

NUEVA EDICIÓN

**ALMANAQUE
BAILLY-BAILLIERE**

ó sea **FEQUEÑA ENCICLO-
PEDIA POPULAR DE LA
VIDA PRÁCTICA.**

LIBRO INDISPENSABLE

Ptas. 1'50.

ALMANACH

DE

**LA CAMPANA
DE GRACIA
pera 1898**

Un tomo ab profusió de caricaturas y una cuberta á varias tintas.

— Preu 2 rals. —

Tapas ab planxas dauradas pera enquadernar l' any 1897 de

La Esquella de la Torratxa

Tapas y enquadernació Ptas. 2'50

Tapas solas Ptas. 1'50

Colecció completa y enquadernada de **La Esquella de la Torratxa**, any 1897.

Ptas. 10.

FOTOGRAFÍAS ANIMADAS

(Cinematógrafo en la mano)

Van publicados

Baile Fantástico.	Duelo de damas.
Danza Serpentina.	El Gimnasta.
Asalto de armas.	Los pilluelos.
Baile francés.	El Barbero.

La jota aragonesa.

Precio de cada bloch 2 reales.

NOVEDAD

COCINA CÓMICA

RECETAS DE GUISOS Y POSTRES

POESÍAS CULINARIAS Y OTROS EXCESOS.

Por **J. PÉREZ ZUÑIGA**

Ptas. 2.

EL ABUELO

NOVELA de
D. Benito Pérez Galdós.
Precio 3 Pesetas.

Barcelona á la vista Expléndido album de fotografias de la capital y sus alrededores.

Consta la obra de 12 cuadernos al precio de 30 céntimos uno, conteniendo 16 vistas cada cuaderno.

TAPAS para la encuadernación al precio de 2 pesetas.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

—¡Amiga del cor! ¿'M perdonas?
—¡Ab tota l' ànima!

y parli bé...

—Vaji, dona;
quina ganas *quart* garlar
que té.

—Natural senyora.
Ja, ja, ja! ¿Que 'l vol de franch?
—Esqueixada!...

—Aquestas festas
el gall no li farà mal!

ANTÓN DEL SINGLOT.

II

—¿Hu? ¿Qu' has vist á n' en *Dos-tres*?
—M' ha dit en *Tot* que no hi es.

L' HOME DELS NASSOS.

ANAGRAMA

Ab un *total* ens estavam
en una *tot*
quan vam *tot* á la *total*
qu' anava cap al vapor.

VICENTÓ.

TRENCA-CLOSCAS

D.ª EMILIA LARA
CELRA

Formar ab aquestas lletres lo titul de un aplaudit drama
castellá.

MELÓN CANSADO.

BALDUFA NUMERICA

8	—Consonant.
1 7	—Animal.
8 5	—Nota musical.
1 2 3 4 5 6 7 8	—Carrer de Barcelona.
4 7 3 3 7 8 7	—Poble de Catalunya.
7 3 4 5 7 8	— » » »
5 8 2 6 7	— » » »
8 2 3 4	— » » »
4 2 3	— » » »
2 8	— » » »
1	—Consonant.

SACH DE MAL PROFIT.

CONVERSA

—Ola Ramón, ahont vas tan depressa?
—Estich apurat, á buscá l' amo.
—Ja sabs ahont es?
—Prou.
—Ahont?
—No hi ha cap necessitat de repetirho: ara mateix ho
hem dit tots dos.

G. MARTINEZ.

GEROGLIFICH

∴ ∴ +
VI
+
V O O

M. CARLITOS.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.